

Sarunvalodas stils rakstveida tekstos

1. uzdevums.

1.1. Iepazīsties ar vārdnīcā “Jēdzienu izpratne” būtiskiem valodniecības terminiem!

1.2. Ieraksti 1. tabulā, kuri termini atbilst literārajai, kuri – neliterārajai valodai!

1. tabula. Valodniecības termini

Literārajai valodai atbilstoši termini	Neliterārajai valodai atbilstoši termini

2. uzdevums.

2.1. Izlasi tekstus!

1. teksts

Abi jau zina, ko Mīma teiks. Ka meitenam nav ko krāmēties ar pīpēm! Vai Papus grib arī Laurai iemācīt pīpot? Samaitāt bērnu pavisam? Mīma sunīs abus.

- Papu!
- Nu?
- Iziesim ārā!
- Netīkas nekur iet.
- Atvilksim aizkarus! Te ir tumšs. Laukā ir saulīte!
- Nē, nē, man acis.
- Attaisīsim logu! Lai ceriņu smarža var ienākt. Mīma saka, te varot cirti gaisā pakārt. Kā tas ir? Kurā vietā ciris varētu karāties? Papu, vai tu šorīt nomazgājies?

– Diezgan. Es gribu palasīt avīzi. Ej padzīvojies pa lauku. (..)

Laura maļ vienu un to pašu. Cik ilgi Papus to var izturēt? Vienu dienu Papus paklausa.

Abi sēž mājas saulītes pusē uz gara beņķa. Ripsis ir kā sajucis no prieka. Papus laukā! Saulītē!

(Zālīte, M. *Pieci pirksti*. Rīga : Mansards, 2013. 177.–178. lpp.)

2. teksts

- Čau, sestdieniņa tāda lietaina.
- Jā, Ieviņ! Negribas bāzt degunu laukā no mājām.
- Šito sagadīšanos... Un smukais Toms Bricis no “Panorāmas” teica, ka brīvdienās bez nokrišņiem... gaidāms silts un saulains laiks. Zančuk, raudāt gribas!
- Laivošana pa Gauju laikam būs jāatceļ. Negribas ar visām parpalām izmīrkt kā žurkai.
- Mieru, tikai mieru! Zvanām Ivo? Lai kaut ko izdomā... Ir viņš čalis vai nav?
- Zvani! Viņš būs klāt kā likts!

(Fragments no noklausītas sarunas.)

3. teksts

Vasarā un Latvijā to (būšanu kopā ar bērniem – autores piezīme) ir vieglāk realizēt.

Viesturs: – Jā, jā. Man pietrūka. Jo dzīvoju ar cilvēkiem ne tāpēc, ka viņi ir mani sieva, māte vai bērni, bet tāpēc, ka man patīk ar viņiem dzīvoties. Domāju, šai patikā slēpjas pilnīgi viss, kāpēc man ir prieks par mājām, cilvēkiem man apkārt, kāpēc pietrūkst, ja viņu nav. Ziemas brīvlaikā uz pusotru nedēļu norokamies Latgalē, bet Georgs izdomā, ka nebrauks. Jūtos ne pārāk forši, bet saprotu – septiņpadsmit gadi, nedzīvos taču ar vecākiem. Man patīk Amerika, te ir šausmīgas ziemas, gribas uz pāris mēnešiem aizbraukt, bet, ja ģimene nebrauc līdzī, to nevaru (..).

Apzināti veicināt bērnu radošumu?

Viesturs: – Cenšamies. Dēls, pēc skolas pārguris, visu ziemu spēlēja datoru, bet pirmajā vasaras dienā nopirka biezās Platona *Dialogus*, izlasīja. Arī Augustīnu. Es viņu piespiest nevarētu (..).

Pārvelcies noguris, neko negribi, tikai ierubīt kompi. Kaut kas nav pareizi, iekšējā pasaule paliek novārtā. Georgs kādreiz daudz gleznoja, varējām izstādes rīkot, bet skola to noēd.

(Landorfa, S. Klaiņotājs un klejotāja (Intervija ar kinorežisoru Viesturu Kairišu).
OK!, 2020, Nr. 111, 25.–26. lpp.)

2.2. Nosaki katra teksta funkcionālo stilu un pamato savu izvēli!

2.tabula. Tekstu funkcionālais stils, tā raksturojums

Teksts	Funkcionālais stils; pamatojums
1.	
2.	
3.	

3. uzdevums.

3.1. Izpēti, kuri valodas līdzekļi ir raksturīgi katram tekstam minētajos valodas līmeņos – morfoloģijā, leksikā un sintaksē!

3. tabula. Valodas līdzekļu lietojums tekstos

Teksts			
	Morfoloģija	Leksika	Sintakse
Piemērs	<i>Īpašvārdu lietojums</i>	<i>Neitrāla leksika</i>	<i>Stāstījuma teikumi</i>
Valodas līdzekļi			

3.2. Kāda ir nosaukto valodas līdzekļu funkcija katrā no valodas stiliem?

3.3. Kāds ir tavš viedoklis, vai šie valodas līdzekļi ir iederīgi tekstos un ar tiem tiek panākts rakstnieka, žurnālista, runātāja mērķis?

4. uzdevums. Aizstāj tekstos sarunvalodā lietotos vārdus un vārdu savienojumus ar literārās valodas vārdiem!

4. tabula. Sarunvalodas un literārās valodas vārdi

N. p. k.	Sarunvalodā lietotais vārds/vārdu savienojums	Atbilstošs literārās valodas vārds/vārdu savienojums
1.	<i>netīkas</i>	
2.	<i>var cīri gaisā pakārt</i>	
3.	<i>padzīvoties</i>	
4.	<i>malt vienu un to pašu</i>	
5.	<i>čau!</i>	
6.	<i>sestdienīņa</i>	
7.	<i>negribas bāzt degunu laukā</i>	
8.	<i>smukais</i>	
9.	<i>šito</i>	
10.	<i>čalis</i>	

N. p. k.	Sarunvalodā lietotais vārds/vārdu savienojums	Atbilstošs literārās valodas vārds/vārdu savienojums
11.	<i>būs klāt kā likts</i>	
12.	<i>dzīvoties</i>	
13.	<i>norakties</i>	
14.	<i>forši</i>	
15.	<i>pārvilkties</i>	
16.	<i>kompis</i>	
17.	<i>skola noēd</i>	

5. uzdevums. Uzraksti savus secinājumus par novēroto: kā mainītos tekstu ekspresivitāte, mērķis, ja sarunvalodā lietotie vārdi būtu atbilstoši literārās valodas normām?

6. uzdevums.

6.1. Strādā pāri! Savus secinājumus salīdzini ar klasesbiedra uzrakstīto!

6.2. Kopīgi uzrakstiet kopsavilkumu par sarunvalodas nozīmi daiļliteratūras, publicistikas, kā arī sarunvalodas stilā!

- Daiļliteratūras stilā sarunvalodu lieto, lai _____

- Publicistikas stilā sarunvalodu lieto, lai _____

- Sarunvalodas stilā sarunvalodu lieto, lai _____

